

сматран за највишег, али ипак то није био човјек за сабљу... Имао је велику тежњу за интелектуалним радом и васпитањем. Он, пјесник, желио је тишину и маштање, па се затварао у свом скромном малом кнежевском двору у Цетињу, престоници Црногораца. Окруживши се књигама и новинама, посвећивао је многе часове, када није био заузет управљањем, само науци и књижевним радovima.

Ако му небеса нијесу дозволила да буде политичким претставником својих земљака, зато је добио пјесничку даровитост једног црногорског пјесника. Звуци цитре Орфеја умиривали су животиње, а он је мислио да утицајем на осјећаје, може лакше свој народ спремити, како би приликом реформе, бар од његових насљедника, напредовао...

По словенском обичају спокојни његов двор био је отворен свима путницима, који су тамо долазили ради радозналости. Примао је у госте и све те који би могли дати непријатне примједбе о Црној Гори.“

„Гусле се тамо чују на сваком кораку, додаје овај лист, а сам Његош их веома цијени. Пјесме народне служе му за примјер стварању нових пјесама. Из историје свог народа бира темате и обрађује их у форми драме.

„... Патриотизам чисто словенски, велика вјера у јунаштво свога племена, осјећа се у свим његовим дјелима, која се понекад уздижу на филозофску висину“.

Говорећи о „Грлици“ и дјелима Његошевим завршава се овај фељтон: „Владика и поред тога што је свештено лице, никада није облачио мантије, већ је увијек носио српско одијело. Изговор његов био је необично лијеп. Знао је много језика, те је могао да њима влада лако. Знао је осим свог још руски, француски, италијански и њемачки“.

Др. Љубомир ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ

КЊАЗ ДАНИЛО ТРАЖИ ИЗ СРБИЈЕ ПРОФЕСОРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

У фасцикули за 1857 годину Цетињског архива чувају се два документа, из којих се види да је књаз Данило желио да надокнади своје нередовно школовање лекцијама из српскога језика од једног стручног и способног професора из Србије. То је било средином 1857 године, последије повратка из Париза, гдје је био ради протеста што је претставник Турске на Париском конгресу изјавио да он Црну Гору сматра као турску покрајину.

15 маја 1857 године књаз је послао „Србском Правитељству“ у Београду слједеће писмо: „По повратку мојега путошества у Црну Гору намјеравам узети једног добро у србском језику искусног (било „ученог“, па превучено — Р. Д.) професора за мене, који је совршено учитељске предмете изучио (било „свршио“, па превучено — Р. Д.) и који ће ми лекције формално предавати, но такођер да је неженат (мјесто посљедњих пет ријечи у концепту је било: „такови ће имати од мене годишњу плату фиор. 500 и квартир бесплатжан“ — Р. Д.). — Зато обраћам се Високославном Србском Правитељству, молећи да таковог наћи потруди се и у Црну Гору к мени одправи.

У пуној наджели питама себе, очекујући да ће Високославно Србско Правитељство моћи таковога наћи учитеља, који ће својему званију точно одговарати. . .“

8 јуна одговорио је књазу Данилу Јован Мариновић, ондашњи министар финансија у Србији, слједећим писмом: „Свијетли Књаже и Господару! Разумео сам из писма од 14 (sic!) пр. маја № 137 високоуважајему жељу Ваше Свјетлости за једног искусног професора србског језика. Ја молим Вашу Свјетлост да буде уверена о готовости Правитељства Србског да овој жељи и потреби Вашој на најбољи начин одговори. Но како је избор оваковог лица од немале важности и како Правитељство Србско и само не може лако наћи лице достојно отличног заниманија које му се намењује и сајужавајуће сва нуждна својства учености, поведенија и характера, то молим Вашу Свјетлост да удостоји извинити задоцњење, које се може у избору овог професора догодити.

Ваша Светлост може и у овом смотренију подпуно рачунати на моју услужност, о чему уверавајући Вашу Светлост имам чест бити с дубоким почитанијем и преданости. . .“

Кратке изводе из ових писама објавио је Душан Вуксан још 1937 године. Он наглашава да о овоме питању нема никаквих даљих података у Цетињском архиву, па затим каже: „Да за ово мјесто није одабран Љуба Ненадовић, који је крајем ове године дошао у Црну Гору?“¹⁾ Вјероватно да се на ово Вуксаново питање може наћи одговор у Државној архиви у Београду, па би то требало урадити.

Р. Ј. Д.

¹⁾ Записи књ. XVII, стр. 134.